

METODOLOŠKO POJASNILO

AKTIVNO PREBIVALSTVO

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Aktivno prebivalstvo, Slovenija, mesečno (UKINJENO). Na podatkovnem portalu SI-STAT so objavljeni podatki od januarja 2005 do decembra 2016. Novejši podatki ukinjene objave so na spletni strani [podatkovnega portala SI STAT](#).

Vsebina:

1. NAMEN
2. PRAVNA PODLAGA
3. ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI
4. IZBOR ENOT OPAZOVANJA
5. ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV
6. DEFINICIJE
7. POJASNILA
8. OBJAVLJANJE PODATKOV
9. REVIDIRANJE PODATKOV
10. DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Pripravila: Jerneja Čuk

Zadnjič osveženo: 26. 5. 2017

1. NAMEN RAZISKOVANJA

Namen raziskovanja je zbrati podatke o številu in sestavi aktivnega prebivalstva ter spremembah v številu in sestavi aktivnega prebivalstva. Ti podatki so pomembni za ugotavljanje stanja in sprememb na trgu dela v Sloveniji, za izračun stopnje registrirane brezposelnosti, za ugotavljanje delovne aktivnosti glede na področja dejavnosti in teritorialno razporeditev (bodisi po kraju dela bodisi po kraju prebivališča).

2. PRAVNA PODLAGA ZA RAZISKOVANJE

Pravna podlaga je opredeljena v letnem načrtu statističnih raziskovanj v sklopu naslednjih nalog:

- Mesečno spremljanje aktivnega prebivalstva (DAK),
- Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP).

Pravna podlaga je tudi Zakon o državni statistiki (Uradni list Republike Slovenije, št. 45/95 in 9/01).

3. ENOTE OPAZOVANJA

Ciljna populacija je aktivno prebivalstvo na območju Slovenije. To so delovne aktivne osebe, ki delajo na območju Slovenije, in registrirane brezposelne osebe. Enote opazovanja so:

- zaposlene osebe, ki delajo po pogodbah o zaposlitvi,
- samozaposlene osebe z obveznim socialnim zavarovanjem in
- registrirane brezposelne osebe.

4. ZAJETJE

Pri registrskih podatkih (prevzetih iz SRDAP in od ZRSZ) gre za popolno zajetje, medtem ko so rezultati ADS ocene, ki temeljijo na statističnem vzorcu (ti se upoštevajo samo pri številu kmetov).

5. ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Viri podatkov so:

- Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP) – za podatke o zaposlenih in samozaposlenih osebah (razen za število kmetov);
- Anketa o delovni sili (ADS) – za število kmetov;
- Popis kmetijskih gospodarstev 2000 – za porazdelitev kmetov po občinah in regijah od leta 2002 do vključno 2012;
- Popis kmetijstva 2010 – za porazdelitev kmetov po občinah in regijah od leta 2013;
- Register brezposelnih oseb, ki ga vodi Zavod RS za zaposlovanje.

Podatki o zaposlenih in samozaposlenih osebah (razen o kmetih) se od leta 2005 v celoti prevzemajo iz SRDAP. Pred tem letom je bilo vir podatkov o zaposlenih osebah pri pravnih osebah v mesečnih objavah Mesečno poročilo o plačah in zaposlenih osebah v podjetjih, družbah in organizacijah (ZAP/M). V matrikah SI-STAT je ne glede na to tudi za časovne vrste pred letom 2005 vir SRDAP. Glavni vir za dopolnjevanje SRDAP-a so podatki prijav, sprememb in odjav v obvezna socialna zavarovanja oz. t. i. obrazci M. Navodila za izpolnjevanje teh obrazcev določa Pravilnik o obrazcih prijav podatkov o pokojninskem in invalidskem ter zdravstvenem zavarovanju, zavarovanju

za starševsko varstvo in zavarovanju za primer brezposelnosti (Uradni list Republike Slovenije, št. 37/11 in 57/11 - popr.). Te podatke zbira Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) in jih mesečno posreduje SURS-u. Vir podatkov za SRDAP so tudi Poslovni register Slovenije (PRS), Register prostorskih enot (RPE) in nekateri drugi viri Statističnega urada.

Osnova za napoved števila kmetov so podatki, pridobljeni z ADS. ADS je skladna z navodili Mednarodne organizacije dela in Eurostata, zato so njeni rezultati mednarodno primerljivi. Po ADS sodijo med delovno aktivno prebivalstvo osebe, ki so v zadnjem tednu pred anketiranjem (od ponedeljka do nedelje) opravile kakršno koli delo za plačilo (denarno ali nedenarno), dobiček ali družinsko blaginjo.

Pri napovedovanju uporabljamo program JDemetra+, in sicer metodo TRAMO/SEATS. Časovni vrsti postavimo model. Približno enkrat letno ga podrobno pregledamo in pri tem upoštevamo časovno obdobje, ki nam je takrat na voljo. Če model spremenimo, si prizadevamo, da so spremembe čim manjše. Z uporabo ARIMA-modela, ki ga izbere TRAMO, dobimo napovedi originalnih podatkov.

Več o tem lahko preberete v metodoloških pojasnilih o desezoniranju:

<http://www.stat.si/dokument/5298/DesezoniranjeCasovnihVrstMPslosna.pdf>

Do vključno leta 2001 smo za izračun deležev kmetov v posameznih teritorialnih enotah uporabljali podatke iz popisa prebivalstva 1991. Od leta 2002 uporabljamo za ugotavljanje porazdelitve kmetov po občinah in statističnih regijah podatke iz popisov kmetijstva 2000 ali 2010. Druge podatke o kmetih (starost, dejavnost ipd.) dobimo iz SRDAP-a. Za prikaz strukturnih podatkov delovno aktivnega prebivalstva določimo kmetom, vpisanim v SRDAP, ustrezne uteži glede na porazdelitev po občinah.

6. DEFINICIJE

Aktivno prebivalstvo sestavljajo delovno aktivno prebivalstvo in registrirane brezposelne osebe.

Delovno aktivno prebivalstvo sestavljajo zaposlene in samozaposlene osebe, ki delajo na območju Slovenije.

Zaposlene osebe so osebe, ki so v delovnem razmerju:

- **pri pravnih osebah** (podjetjih, družbah, zavodih, drugih organizacijah) ali pri podružnicah tujih podjetij; izvoljeni ali imenovani nosilci javne ali družbene funkcije; vojaki prostovoljci ter lastniki podjetij, ki so poslovodne osebe in niso zavarovani iz drugega naslova;
- **pri fizičnih osebah**, to je pri samostojnih podjetnikih posameznikih, pri osebah, ki opravljajo poklicno dejavnost kot edini ali glavni poklic, ali pri osebah, ki uporabljajo dopolnilno delo drugih ljudi.

Samozaposlene osebe so:

- fizične osebe, ki opravljajo gospodarsko ali pridobitno dejavnost (samostojni podjetniki posamezniki);
- osebe, ki opravljajo poklicno dejavnost kot edini ali glavni poklic (npr. odvetniki, samostojni raziskovalci, duhovniki, itd.) in rejnice;
- kmetje po definiciji ADS.

V delovno aktivno prebivalstvo so vključene zaposlene in samozaposlene osebe, ki so obvezno socialno zavarovane, ne glede na to, ali imajo zaposlitev s polnim ali s krajšim

delovnim časom, in ne glede na to, ali so na porodniškem dopustu, dopustu za nego ali varstvo otroka ali so odsotne z dela zaradi bolezni, poškodbe ali nege ožjega družinskega člana.

Niso pa vključene osebe, ki delajo po podjemnih pogodbah (pogodbi o delu) in avtorskih pogodbah, osebe, ki opravljajo študentsko delo, osebe, ki opravljajo delo za neposredno plačilo, pomagajoči družinski člani, osebe, zaposlene pri delodajalcih s sedežem v Republiki Sloveniji in poslane na delo ali na strokovno izobraževanje v tujino (npr. osebe, zaposlene pri slovenskih predstavništvih, na gradbiščih v tujini ipd.), ter državljani Republike Slovenije, ki so zaposleni pri tujih delodajalcih v tujini (npr. v sosednjih državah).

Registrirane brezposelne osebe so iskalci zaposlitve, ki niso v delovnem razmerju, niso samozaposleni, niso poslovodne osebe v osebni družbi ali enoosebni družbi z omejeno odgovornostjo ter zavodu, niso kmetje, niso upokojenci, nimajo statusa dijaka, vajenca, študenta ali udeleženca izobraževanja odraslih, mlajšega od 26 let, so zmožni za delo, so prijavljeni na ZRSZ, aktivno iščejo zaposlitev in so pripravljene sprejeti ustrezno oziroma primerno zaposlitev, ki jim jo ponudi ZRSZ ali drug izvajalec storitve posredovanja zaposlitve. Zmožne za zaposlitev so brezposelne osebe od dopolnjenega 15. do 65. leta starosti, pri katerih ni prišlo do popolne nezmožnosti za delo po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ali po predpisih o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov.

Stopnja registrirane brezposelnosti je odstotni delež registriranih brezposelnih oseb med aktivnim prebivalstvom.

Dejavnost delovno aktivnih oseb je prikazana po Standardni klasifikaciji dejavnosti 2008 (SKD 2008); ta je usklajena z mednarodno klasifikacijo NACE rev. 2. Določa se na podlagi dejavnosti enote v sestavi poslovnega subjekta, pri katerem oseba dela, vpisane v PRS. Vir podatkov o dejavnosti za kmete so obvezna socialna zavarovanja (obrazci M).

Javni in zasebni sektor sta določena na podlagi Standardne klasifikacije institucionalnih sektorjev (SKIS). **Javni sektor** po SKIS sestavljajo:

- sektor država (S.13),
- javne družbe: javne nefinančne družbe (S.11001), centralna banka (S.121), javne družbe, ki sprejemajo vloge, razen centralne banke (S.12201), javni skladi denarnega trga (MMF) (S.12301), javni investicijski skladi, razen MMF (S.12401), javni drugi finančni posredniki, razen zavarovalnih družb in pokojninskih skladov (S.12501), javni izvajalci pomožnih finančnih dejavnosti (S.12601), javne lastne finančne institucije in posojilodajalci (S.12701), javne zavarovalne družbe (IC) (S.12801), javni pokojninski skladi (PF) (S.12901).

Sektor država po SKIS sestavljajo institucionalne enote, ki so pod javnim nadzorom in ki manj kot polovico svojih proizvodnih stroškov pokrivajo s tržnimi prodajami. To so enote, vključene v blagajne javnega financiranja – državni proračun, proračuni občin, ZPIZ in ZZZS; javni zavodi, javne agencije in javni skladi, če pokrivajo s tržnimi prodajami manj kot polovico svojih proizvodnih stroškov, ter nekatere druge enote.

Javne družbe so družbe, ki jih nadzorujejo enote sektorja država. Osnovno merilo za določanje nadzora je večinski lastniški delež; to pomeni, da je enota pod javnim nadzorom, če so njen večinski lastnik enote države ali enote pod javnim nadzorom. Druga merila za določanje nadzora so tudi nadzor odbora ali drugega upravljalkega organa, nadzor nad imenovanjem in odpoklicem ključnega osebja, nadzor pododborov v družbi, možnost nakupa večinskega deleža, kontrola prevladujočega kupca, nadzor, povezan z zadolževanjem pri državi ipd.

Teritorialni podatki

Delovno aktivne osebe se glede na teritorialno enoto dela (po občinah, statističnih regijah, kohezijskih regijah) razvrščajo na podlagi lokacije enot v sestavi poslovnega subjekta, pri katerem delajo, vpisanih v PRS.

Pri podatkih po teritorialnih enotah prebivališča se je do vključno junija 2009 za delovno aktivne državljane RS upoštevalo stalno prebivališče, za delovno aktivne tujce pa začasno prebivališče. Od julija 2009 se je za vse delovno aktivne osebe upoštevalo najprej začasno prebivališče. Če oseba nima začasnega prebivališča, se upošteva stalno prebivališče, če pa ni znano nobeno njeno prebivališče, se prevzame lokacija dela. Podatki o registriranih brezposelnih osebah po teritorialnih enotah se nanašajo na lokacijo stalnega bivališča brezposelne osebe.

Starost je izražena v dopoljenih letih starosti.

Časovna točka opazovanja je zadnji dan v mesecu. Letno povprečje je dvanajstina vsote vseh dvanajstih mesecev posameznega opazovanega leta.

Varstvo podatkov

Skladno s strategijo Statističnega urada RS o ravnanju glede **varstva podatkov** se podatki, iz katerih bi bilo mogoče ugotoviti istovetnost osebe ali poslovnega subjekta, zakrijejo; to pomeni, da se namesto takega podatka vpiše črka „z“, v skupnem seštevku (v vsotah) pa se njegova vrednost upošteva. Zaupnost podatkov je opredeljena v Zakonu o državni statistiki (Uradni list RS, št. 45/95 in št. 9/01).

7. POJASNILA

METODOLOŠKE RAZLIKE MED REGISTRSKIMI IN ANKETNIMI PODATKI O DELOVNO AKTIVNEM PREBIVALSTVU

Razlike med registrskimi podatki o delovno aktivnem prebivalstvu, tj. podatki, ki se prevzemajo iz Statističnega registra delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP), in anketnimi podatki o delovno aktivnem prebivalstvu, tj. tistimi, ki se pridobijo z Anketo o delovni sili (ADS):

Delovno aktivne osebe	Registrski podatki (SRDAP)	Anketni podatki (ADS)
glede na vir:	vir je SRDAP	vir je ADS
glede na zajetje:	popolno zajetje	statistični vzorec
glede na obdobje opazovanja:	mesečno	četrtno
glede na referenčno obdobje:	na zadnji dan v mesecu	aktivnost anketirane osebe v tednu pred anketiranjem (od ponedeljka do nedelje).
glede na ciljno populacijo:	med delovno aktivno prebivalstvo se štejejo zaposlene osebe s pogodbo o zaposlitvi in samozaposlene osebe	med delovno aktivno prebivalstvo se štejejo tudi pomagajoči družinski člani in osebe, ki delajo po pogodbah o delu, avtorskih pogodbah ali za neposredno plačilo , skratka osebe, ki so v zadnjem tednu (od ponedeljka do nedelje) pred

		anketiranjem opravile kakršno koli delo za plačilo (denarno ali nedenarno), dobiček ali družinsko blaginjo.
glede na definicijo prebivalstva:	upoštevajo se vse osebe ne glede na definicijo prebivalstva, takoj ko se pojavijo na trgu dela v Sloveniji	v vzorčni okvir so vključene osebe, ki so po statistični definiciji prebivalstva prebivalci Slovenije; prebivalci Republike Slovenije so osebe s prijavljenim prebivališčem v Sloveniji, ki v Sloveniji prebivajo ali imajo namen prebivati eno leto ali več in niso začasno odsotne v tujini eno leto ali več. Državljanstvo osebe pri tem ni pomembno.
glede na objavljanje podatkov:	mesečno: v okviru področij Trg dela, Aktivno prebivalstvo, Slovenija	četrtno: v okviru področij Trg dela, Aktivno prebivalstvo (po Anketi o delovni sili)

METODOLOŠKE RAZLIKE MED REGISTRSKIMI IN ANKETNIMI PODATKI O BREZPOSELNIH OSEBAH

Razlike med registrskimi podatki o brezposelnih osebah, tj. podatki, ki se prevzemajo iz evidence registriranih brezposelnih oseb (ZRSZ), in anketnimi podatki o brezposelnih osebah, tj. tistimi, ki se pridobijo z Anketo o delovni sili (ADS):

Brezposelne osebe	Registrirane brezposelne osebe (ZRSZ)	Anketno brezposelne osebe (brezposelni po ADS)
glede na vir:	vir je ZRSZ	vir je ADS
glede na zajetje:	popolno zajetje	statistični vzorec
glede na obdobje opazovanja:	mesečno	četrtno
glede na referenčno obdobje:	na zadnji dan v mesecu	aktivnost anketirane osebe v tednu pred anketiranjem (od ponedeljka do nedelje).
glede na definicijo brezposelne osebe:	Registrirana brezposelna oseba je oseba, ki je prijavljena na Zavodu RS za zaposlovanje in ki ustreza vsem merilom brezposelnosti, določenim na ZRSZ (glej poglavje Definicije)	Brezposelna oseba po ADS je oseba, ki v zadnjem tednu (od ponedeljka do nedelje) pred anketiranjem ni niti eno uro delala za plačilo (denarno ali nedenarno), dobiček ali družinsko blaginjo, vendar v zadnjih štirih tednih aktivno išče delo in ga je v dveh tednih tudi pripravljena sprejeti. Med brezposelne osebe spadajo tudi tiste, ki so že našle delo in ga bodo začele opravljati po anketiranju.

glede na definicijo prebivalstva:	upoštevajo se vse osebe ne glede na definicijo prebivalstva	v vzorčni okvir so vključene osebe, ki so po statistični definiciji prebivalstva prebivalci Slovenije; prebivalci Republike Slovenije so osebe s prijavljenim prebivališčem v Sloveniji, ki v Sloveniji prebivajo ali imajo namen prebivati eno leto ali več in niso začasno odsotne v tujini eno leto ali več. Državljanstvo osebe pri tem ni pomembno.
glede na objavljane podatke:	mesečno: v okviru področij Trg dela, Aktivno prebivalstvo, Slovenija	četrtno: v okviru področij Trg dela, Aktivno prebivalstvo (po Anketi o delovni sili)

8. OBJAVLJANJE REZULTATOV

Rezultati se objavljajo mesečno, in sicer kot originalni podatki. Podatki se prikazujejo večinoma v tabelarni obliki kot absolutna števila in kot indeksi, v prvi objavi pa tudi grafično.

Za prikazovanje podatkov po dejavnosti se od leta 2008 uporablja Standardna klasifikacija dejavnosti 2008 (SKD 2008), podatki za obdobje od 2000 do 2007, ki so bili prikazani po SKD 2002, pa so bili preračunani po novi SKD 2008.

Za prikazovanje podatkov po teritorialnih enotah se uporablja veljavna Standardna klasifikacija teritorialnih enot (SKTE). Več informacij o tej klasifikaciji je na povezavi: <http://www.stat.si/StatWeb/glavnavigacija/metode-in-klasifikacije/klasifikacije>.

Mesečno:

- Prva objava
- Pomembnejši statistični podatki (PSP)

Letno:

- Slovenija v številkah

9. REVIDIRANJE PODATKOV

Podatki o aktivnem prebivalstvu niso bili revidirani.

Metodološko pojasnilo o revidiranju podatkov je na voljo na spletni strani <http://www.stat.si/StatWeb/glavnavigacija/metode-in-klasifikacije/metodoloska-pojasnila>, zavihek splošna metodološka pojasnila.

10. DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Podatki za vzdrževanje SRDAP se zbirajo z obrazci M:

- M-1: **Prijava** podatkov o pokojninskem in invalidskem ter zdravstvenem zavarovanju, zavarovanju za starševsko varstvo in zavarovanju za primer brezposelnosti;
- M-2: **Odjava** iz pokojninskega in invalidskega ter zdravstvenega zavarovanja, zavarovanja za starševsko varstvo in zavarovanja za primer brezposelnosti;

- M-3: **Sprememba** podatkov o pokojninskem in invalidskem ter zdravstvenem zavarovanju, zavarovanju za starševsko varstvo in zavarovanju za primer brezposelnosti.

Obrazci so dostopni na povezavi <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/metode-in-klasifikacije/vprasaniki>, področje Delo in brezposelnost, podpodročje Zaposleni, samozaposleni in brezposelni.

Splošne informacije o poročilih o kakovosti so na voljo na povezavi <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/metode-in-klasifikacije/porocila-o-kakovosti>.